

Warszawa, dnia 22 marca 2010 r.

**Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego
przy Ministrze Sprawiedliwości**

Opinia

w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny i niektórych innych ustaw, dotyczącego uwzględniania w toczących się postępowaniach karnych wyroków skazujących wydanych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (projekt opracowany przez Departament Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego)

I. Celem proponowanej nowelizacji jest implementacja postanowień decyzji ramowej Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24 lipca 2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej. W tym celu projektodawcy przewidują konieczność zmiany albo uzupełnienia przepisów następujących aktów prawnych: kodeks karny, kodeks karny skarbowy, kodeks postępowania karnego, a także wprowadzenie przepisów stanowiących samodzielną podstawę wznowienia postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem. Komisja podziela potrzebę dokonania nowelizacji w tym zakresie. Poniżej przedstawione zostaną więc jedynie szczegółowe uwagi do proponowanych zmian.

II. W zakresie zmian przepisów kodeksu karnego wskazać należy na brak dostatecznego uzasadnienia dla obligatoryjnego przyjęcia prawa państwa wydania jako właściwego dla ustalenia warunków zatarcia skazania. Zauważyć należy także, że projektodawca pomija kwestię jednoczesnego zatarcia skazania, o którym mowa w art. 108 k.k.

Proponowany nowy art. 114a k.k. określa zakres i warunki w jakich sąd polski bierze pod uwagę („uwzględnia”) orzeczenia skazujące

zapadłe w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej. Posłużenie się określeniem „uwzględnia” (choć obecnym w obowiązujących przepisach k.k., tj. w art. 3, art. 21 ust. 1, art. 53 § 1 i 2, art. 55, art. 111 § 2, art. 114 § 2 i 4, art. 334 § 1) w odniesieniu do „prawomocnych orzeczeń skazujących” nie rozstrzyga charakteru powstających dla sądu i wynikających z tego faktu konsekwencji (obowiązków). Przyjęta redakcja przepisu odpowiada swą konstrukcją przepisom procesowym, podczas gdy istota regulacji, miejsce jej umieszczenia mają przede wszystkim materialny charakter. Właściwą wydaje się zatem zmiana polegająca alternatywnie na:

a) zmianie redakcji przepisu § 1 poprzez nadanie mu brzmienia wskazującego warunki w jakich sąd bierze pod uwagę fakt „uprzedniego skazania”, a w istocie prawomocnego wyroku skazującego albo faktu popełnienia przestępstwa (w rozumieniu art. 97 § 2 k.k.) w innym państwie członkowskim UE.

b) Nadanie art. 114a k.k. brzmienia:

„Art. 114a § 1. Wyrokiem skazującym w rozumieniu art. (katalog) jest także wydane w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej prawomocne orzeczenie skazujące sądu właściwego w sprawach karnych uznające daną osobę za winną popełnienia przestępstwa.

§ 2 Przystępstwem w rozumieniu art. 97 § 2 k.k. jest także przestępstwo stwierdzone prawomocnym orzeczeniem, o którym mowa w § 1

§ 3 przepisy § 1 i 2 nie mają zastosowania jeżeli:

- 1) skazanie nastąpiło za czyn, który nie stanowi przestępstwa według prawa polskiego,
- 2) sprawca nie podlega karze według prawa polskiego,
- 3) zachodzą inne przeszkody do uznania orzeczenia, o którym mowa w § 1 za równoważne wyrokowi skazującemu sądu polskiego.”

Wątpliwości budzi katalog przesłanek określonych w art. 114a § 1 projektu. Nieprecyzyjne wydaje się w szczególności posłużenie się określeniem „kary nieznannej ustawie”, co w świetle art. 32 i art. 37 k.k. i obowiązującego katalogu kar może stwarzać wrażenie, że wyłączono w ten sposób możliwość „uwzględnienia” kary pozbawienia wolności w wymiarze przekraczającym 15 lat. Właściwym wydaje się zatem użycie określenia „rodzaju kary”. Zawarcie w ostatniej przesłance w pełni otwartego, niezdefiniowanego katalogu „innych przeszkód do

uwzględnienia orzeczenia skazującego” wydaje się być nieprecyzyjne. Nie sposób bowiem ocenić o jaki charakter przesłanek chodzi.

Treść proponowanego przepisu art. 114a § 2 wydaje się w kontekście powyższych propozycji zbędna.

III. Zmiana w zakresie przepisów kodeksu karnego skarbowego (art. 20 § 2 k.k.s.) sprowadza się do rozszerzenia o art. 114a k.k. katalogu przepisów kodeksu karnego stosowanych odpowiednio do przestępstw skarbowych. Proponowane przez projektodawców nowe brzmienie art. 20 § 2 k.k.s. odwołuje się jednak do treści, jaką przepis ten posiadać będzie tylko do 8 czerwca 2010 r. Na mocy art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) art. 20 § 2 k.k.s. otrzyma z dniem 8 czerwca 2010 r. nowe brzmienie. Zmiana polega w części na odmiennym redakcyjnie wskazaniu odpowiednio stosowanych dotąd przepisów kodeksu karnego, oraz dodaniu nowych przepisów stosowanych odpowiednio (art. 58 § 2a k.k., art. 86 § 1a k.k., art. 89 § 1a k.k.). Konieczne jest zatem dokonanie zmiany w niniejszym projekcie, poprzez dodanie art. 114a k.k. do katalogu przepisów określonych w art. 20 § 2 k.k.s. w nowym brzmieniu (mającym obowiązywać od 8 czerwca 2010 r.).

IV. Uwagi w zakresie zmian przepisów kodeksu postępowania karnego. Za zasadne uznać należy propozycje uzupełnienia przepisów w zakresie ustaleń osobopoznawczych (art. 213 § 2a k.p.k.).

Projekt przewiduje także wyłączenie możliwości uwzględnienia wyroku skazującego państwa członkowskiego UE w wyroku łącznym (art. 569 § 4 k.p.k.). Rozwiązanie takie jako reguła nie budzi zasadniczych wątpliwości. Zauważyć należy jednak, że rozważenie wprowadzenia takiej możliwości zasadnym byłoby w sytuacji przekazania wyroku skazującego państwa członkowskiego UE do wykonania w Polsce. Ponieważ nie prowadziłoby to do zmiany ani podważenia orzeczenia zagranicznego nie byłoby zatem sprzeczne z art. 3 ust. 3 decyzji ramowej.

Przepis art. 3 pkt. 3 ustawy nowelizującej przewiduje zmianę przepisu art. 607s § 4 k.p.k., w zakresie dostosowania kary albo środka karnego orzeczonego przez sąd państwa członkowskiego UE i podlegającego wykonaniu w Polsce, którego wysokość przekracza górną

granicę zagrożenia przewidzianą w prawie polskim. Zasadnicze wątpliwości budzi przewidywana w nim fakultatywność dostosowania kary albo środka karnego (wynikająca ze sformułowania „sąd może określić”). Jak trafnie wskazano w uzasadnieniu projektu nowelizacji obligatoryjność wykonania kary bez możliwości jej dostosowania do górnej granicy zagrożenia przewidzianego za dany czyn w prawie polskim (państwa wykonania kary) nie wynika z treści decyzji ramowej o europejskim nakazie aresztowania, choć została wprowadzona z takim uzasadnieniem. Istnieją tymczasem zasadnicze wątpliwości co do konstytucyjności takiego rozwiązania, w szczególności zaś niezgodności z art. 42 ust. 1 Konstytucji (*nulla poena sine lege*) oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji (zasada równości). Przesądza to o konieczności dokonania zmiany w kierunku dostosowania wymiaru kary, przekraczającego górną granicę ustawowego zagrożenia, poprzez orzeczenie wykonania kary w wysokości odpowiadającej górnej granicy wymiaru kary przewidzianego przez prawo polskie za dane przestępstwo. Przewidywana fakultatywność dostosowania wymiaru kary albo środka karnego nie usuwa jednak tych wątpliwości, właśnie ze względu na wyłączenie obligatoryjności dostosowania. Dopuszcza bowiem sytuację, w których sąd odstępuje od dostosowania kary, a zatem orzeka o wykonaniu kary w wysokości nieznannej ustawie polskiej albo nieprzewidzianej za dane przestępstwo. Konieczne jest więc dokonanie w projekcie korekty w kierunku obligatoryjnego dostosowania wysokości kary albo środka karnego, o których tam mowa.

Ze względu na charakter regulacji art. 607s § 4 k.p.k. – dotyczącej wykonania orzeczenia sądu państwa członkowskiego UE należałoby rozważyć docelowe umieszczenie omawianej regulacji wspólnie z przepisami obowiązującego art. 611c k.p.k.

V. Przepis art. 4 projektu przewiduje możliwość wznowienia postępowania karnego zakończonego prawomocnym orzeczeniem o którym mowa w art. 607s § 3 k.p.k., jeżeli sąd orzekł o wykonaniu kary albo środka karnego w wymiarze przekraczającym górną granicę ustawowego zagrożenia. Przepis ten jest konsekwencją propozycji zmiany art. 607s § 4 k.p.k. Ze względu na jego incydentalny i ograniczony podmiotowo charakter, za trafne uznać należy umieszczenie tego przepisu - przewidującego samoistną podstawę

wznowienia postępowania karnego, poza przepisami kodeksu postępowania karnego.

Odnosząc odpowiednio uwagi zawarte w pkt IV do niniejszych rozważań należy jednak postulować wyłączenie uznaniowego charakteru podstawy wznowienia postępowania („można wznowić”). Skoro bowiem uzasadnione są wątpliwości co do konstytucyjności obowiązującego art. 607s § 4 k.p.k., to tym samym potrzeba wznowienia postępowania karnego zachodzi w każdym przypadku tam, gdzie doszło do orzeczenia o wykonaniu kary albo środka karnego przekraczającego górną granicę ustawowego zagrożenia. Nie ma zatem podstaw by uzależnić ją od dyskrecjonalnej decyzji sądu w tym zakresie.

Opracował: Paweł Wiliński